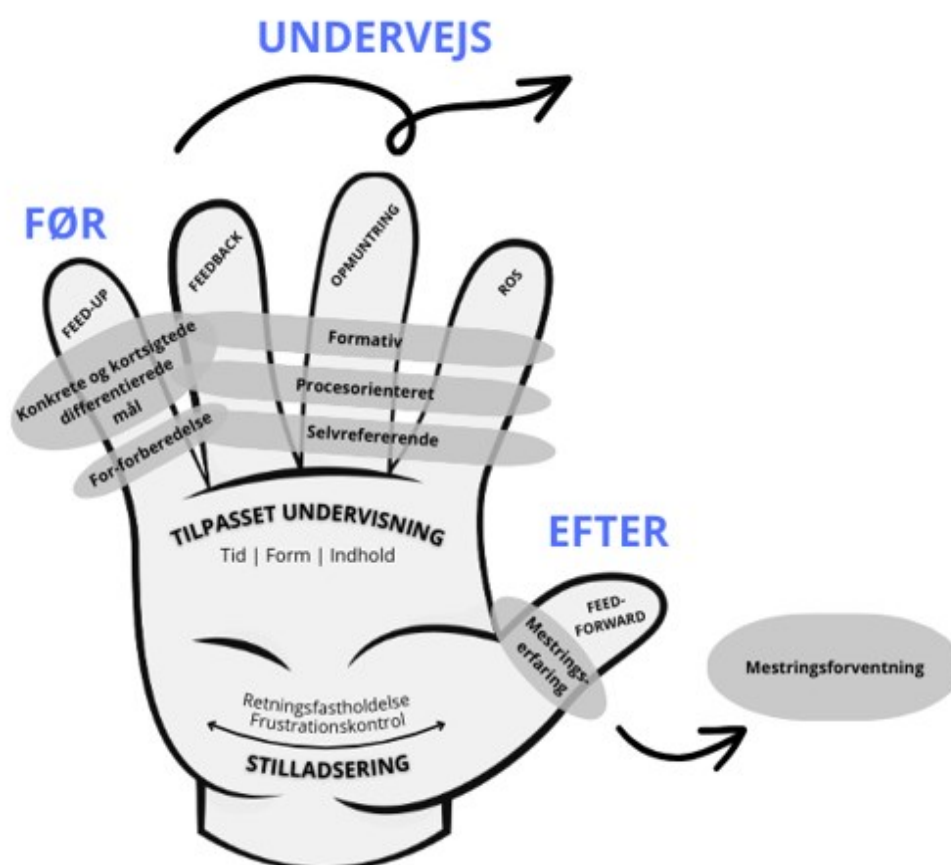

Giv mig FeM-modellens veje til styrkede mestringsforventninger hos elever i Grundskolen

LÆRERVEJLEDNING

Udviklet af Stine Bjerre og Alice Leroyer

Indholdsfortegnelse

LÆRERVEJLEDNING	2
Baggrunden for materialet	2
Om materialet.....	2
Læsevejledning.....	2
Præsentation af 'Giv mig FeM'-modellen	3
Hvad er feedback?	4
Hvad er mestringsforventning?.....	5
Giv mig FeM-modellens veje til styrkede mestringsforventninger	5
Før-fase: Feed-up i form af differentierede læringsmål og forforberedelse	5
Undervejs-fase: Feedback, opmuntring og ros.....	6
Efter-fase: Feed forward med afsæt i oplevet mestringserfaring	8

LÆRERVEJLEDNING

Baggrunden for materialet

Det er en almen antagelse, at børn og unge i vores senmoderne samfund i mange henseender virker umotiverede for læring i skolesammenhæng, og det kan være en stor opgave for os lærere at opdrive og opretholde en vedvarende interesse og nysgerrighed. Det er dog imidlertid væsentligt at pointere, at forskning har vist, at der blandt flertallet af elever synes at være mere på spil end blot et manglende engagement, men at en stor andel er tilbøjelige til at ty til en art forsvarsmekanisme, da den lave deltagelse på klassen og ufuldstændige opgavefuldførelse i realiteten kan være konsekvensen af en lav mestringsforventning fra elevens side. Sat på spidsen kan det være en del af en præstationskultur, hvor det i alskens sociale arenaer kontant handler om at præstere, være udløsende for et forvrænget selvbillede, hvor tiltroen til egne evner er lav eller ringe grundet det stadig store pres fra omverdenen. Der breder sig således et billede af børn med lave forventninger til at mestre. Med denne teoribaserede observation anlægges fundamentet til nærværende materiale med formålet at præsentere et konkret værktøj, du kan anvende til at styrke en elevs mestringsforventning gennem feedback, opmuntring og ros.

Om materialet

Materialet består af en model i form af en grafisk illustration. I modellen er fem forskellige begreber brudt ned i særskilte dimensioner, der kan bringes i spil i forskellige faser af elevens opgaveløsning. Hertil følger en klar skitsering af den egentlige anvendelse af modellen i kraft af nærværende lærervejledning, som også indeholder eksempler på udtryk og formuleringer, du kan anvende, når du skal yde støtte og opmuntring til en elev med lav mestringsforventning.

Materialet kan ibrugtages på alle årgange og i alle klassetrin, og er primært tiltænkt som et værktøj, der kan implementeres på individniveau.

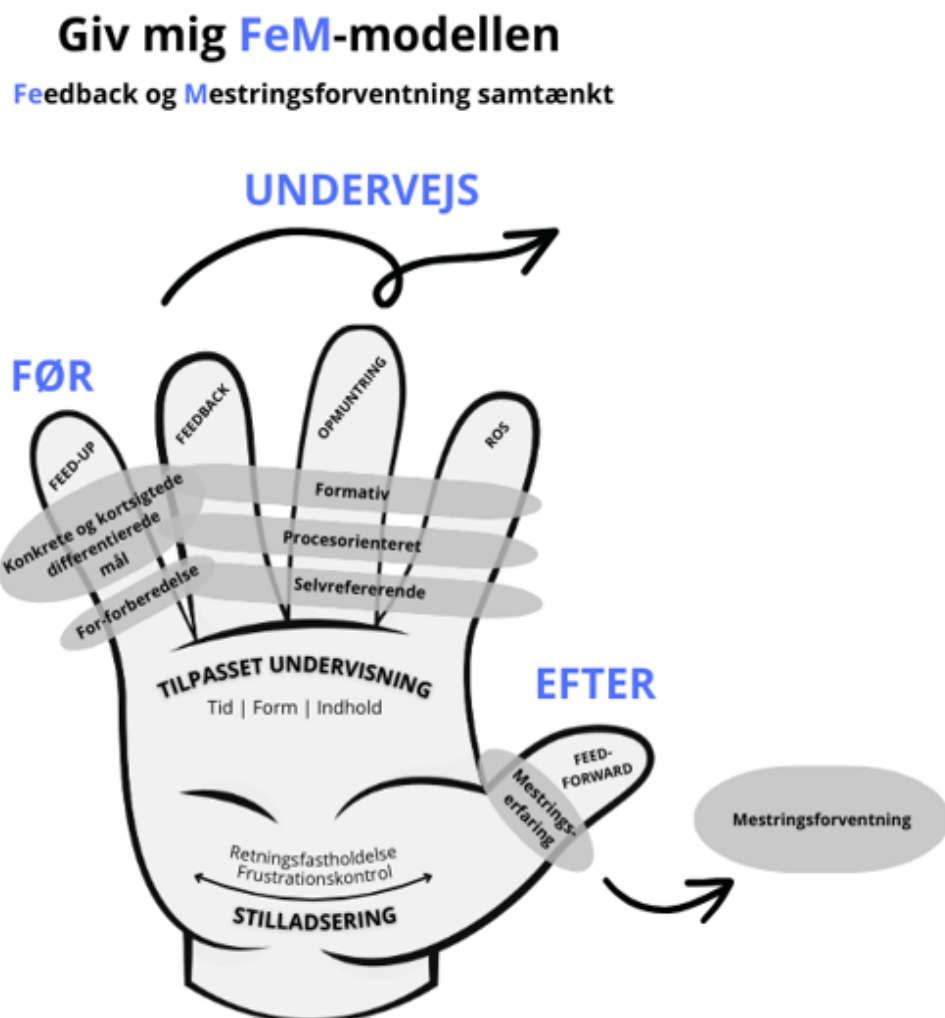
Læsevejledning

Først følger en præsentation af modellen efterfulgt af en kortfattet og afgrænset begrebsafklaring af feedback og mestringsforventning. Derefter gives – med afsæt i modellens skitsering – inspiration til, hvorledes feedback, opmuntring og ros helt specifikt kan effektueres på den enkelte elev.

Præsentation af 'Giv mig FeM'-modellen

Målet med 'Giv mig FeM'-modellen har været at udvikle et *håndgribeligt* materiale, du som lærer kan anvende i dit daglige arbejde med at støtte og opmuntre en elev med lav mestringsforventning, når vedkommende står overfor en opgave, han/hun har dårlig tiltro til at kunne klare - således at sandsynligheden for eleven lykkes med den - og derved opnår en positiv mestringsoplevelse - øges. Modellen er udformet som en *hånd*, hvilket gør modellens faser og dimensioner let at huske, samtidig med at hånden kan ses som et symbol på den opmuntring, den kan yde, som en slags "high-five" fra dig til din elev.

Modellen har fået navnet 'Giv mig FeM', som står for **F**eedback og **M**estringsforventning samtænkt. Modellen er således udviklet på baggrund af en sammentænkning af forskning og teori vedr. mestringsforventning og feedback. Modellen er vist nedenfor:

Modellen består af tre overordnede faser; en **før**-fase, en **undervejs**-fase og en **efter**-fase, som skal illustrere det arbejde, der skal finde sted før, under og efter en opgave eller en aktivitet.

Modellen består desuden af fem begreber, illustreret som fem fingre, der viser de konkrete indsats, du bør ty til som lærer i de tre faser. **Feed-up** refererer til den indsats, der skal foregå før opgaveløsningen, og er således illustreret som håndens lillefinger. **Feedback, opmuntring og ros** er de indsats, man skal sætte ind med undervejs i elevens opgaveløsning, og er således håndens tre midterste fingre, mens **feedforward** er det, der skal finde sted efter opgaveløsningen, hvorfor denne udgør håndens tommelfinger. Forskning og teori omkring mestringsforventninger viser, at elever med dårlig tiltro har særligt brug for støtte undervejs i deres opgaveløsning, hvilket forklarer, hvorfor modellens undervejs-fase består af hele tre fingre.

Udover de fem fingre består modellen af en håndflade, som illustrerer det fundament, der skal være til stede, hvis du skal kunne forbedre en elevs mestringsforventning, nemlig en **tilpasset undervisning**, som er differentieret ift. *tid, form og indhold*, så den matcher din elevs læringsforudsætninger og mestringsniveau, så det er realistisk, at han/hun vil kunne opnå en positiv mestringserfaring.

Derudover bør du som lærer arbejde kontinuerligt med individuel **stilladsering**, hvor særligt *retningsfastholdelse* og *frustrationskontrol* er væsentligt, når du skal yde støtte undervejs i opgaveløsningen til en elev med lav mestringsforventning.

Modellens faser, begreber og dimensioner bliver yderligere udfoldet og forklaret sammen med konkrete handleanvisninger efter en kort begrebsafklaring af feedback og mestringsforventning.

Hvad er feedback?

Som ideologi skal feedback forstås som konsekvensen af en præstation og det, der kommer i anden omgang, altså noget der sker sekundært. Når begrebet ses i det lys, kan feedback opfattes som dét, eleven gør, når han/hun besvarer lærerens instruktion. Herefter følger fra lærerens side en feedback på barnets feedback ved en synliggørelse af forskellige områder af elevens forståelse eller præstation. Når feedback optræder i en sådan kontekst, hvor det kombineres med en mere korrigerende tilbagemelding, bliver feedback og undervisning kontinuerligt viklet sammen som en naturlig, integreret størrelse. Hovedformålet med feedback er at give

information, der specifikt relaterer sig til en læringsopgave- eller proces, der reducerer afstanden mellem elevens aktuelle forståelse og præstation og et mål.

Hvad er mestringsforventning?

Mestringsforventning stammer fra det engelske begreb self-efficacy af Albert Bandura. Sat ind i en skolekontekst kan begrebet defineres som ”elevernes forventninger om at kunne udføre bestemte opgaver” (Skaalvik & Skaalvik, 2015, s. 13). Mestringsforventning er altså en subjektiv vurdering hos eleven gående på, hvorvidt eleven tror på at kunne klare en opgave. Forskning viser, at der er fire kilder, hvorigennem man kan styrke elevers mestringsforventninger. Disse er: tidligere erfaring med mestring af tilsvarende opgaver, observation af at andre kan løse opgaverne, opmuntring og tillid fra betydningsfulde personer samt fysiologiske reaktioner. Dette materiale tager afsæt i kilden vedr. opmuntring og tillid.

Giv mig FeM-modellens veje til styrkede mestringsforventninger

Nedenfor vil modellens faser, begreber og dimensioner blive yderligere udfoldet og forklaret sammen med konkrete handleanvisninger.

Før-fase: Feed-up i form af differentierede læringsmål og forforberedelse

Det første step i modellen er illustreret i håndens lillefinger og har fokus på de indsatser, du bør foretage forud for elevens opgaveløsning. Her er det afgørende med en grundig **feed-up**, som handler om at klargøre for eleven, hvor eleven er på vej hen. I den forbindelse er det nødvendigt, at du opstiller helt specifikke læringsmål og succeskriterier for – og gerne i samarbejde med – eleven, så eleven ved, *hvad målet er* med den kommende opgaveløsning for ham/hende. For elever med lave mestringsforventninger er det meget vigtigt, at disse læringsmål er kortsigtede og konkrete, og ikke mindst realistiske, hvorfor du bør arbejde med **differentierede læringsmål**, som er tilpasset elevens læringsforudsætninger og mestringsniveau. Her må der kigges ind i elevens personlige zone for nærmeste udvikling og individuelle, faglige ståpunkt. Det er desuden centralt, at eleven selv er bevidst om og reflekterer over, hvordan han eller hun mest hensigtsmæssigt bevæger sig ad den rette vej mod målet med tilpas afstemte udfordringer undervejs.

I denne fase af elevens opgaveløsning er det desuden afgørende, at du, som en del af din feed-up, klargør tydeligt for eleven, *hvad der skal ske* i de kommende steps, så eleven føler sig godt forberedt. I den forbindelse kan du med fordel arbejde med **forforberedelse**, hvormed der menes en ekstra forberedelse forud for den, som finder sted i plenum. Fx kan du med fordel tage den elev til side, som du ved har lave mestringsforventninger, og forklare ham/hende, hvad der skal ske i den kommende opgave/det kommende forløb, eventuelt med en kort faglig uddybning, således, at eleven føler sig godt klædt på, når opgaven/forløbet introduceres på klassen. Et sådant greb vil muligvis kunne give en elev med dårlig tiltro et lille fagligt forspring, hvormed sandsynligheden for, at han/hun opnår en positiv mestringserfaring, øges.

For at kunne understøtte eleven optimalt i denne før-fase er det, i relation til ovenstående, vigtigt, at du gør dig overvejelser omkring følgende:

1. Hvilke konkrete og kortsigtede mål passer til netop denne elev, så en succesfuld opnåelse af målet er realistisk?
2. Hvorledes kan synlighed af specifikke, differentierede læringsmål skabe en positiv forventning hos eleven og åbne op for faglig deltagelse?
3. På hvilken måde kan forforberedelse tænkes ind i dette forløb med det mål at give eleven en følelse af og forventning til at kunne mestre opgaven?

Undervejs-fase: Feedback, opmuntring og ros

Den næste fase findes i modellens tre midterste fingre, som omhandler den vejledning og støtte, du bør yde undervejs i elevens opgaveløsning – med det mål at øge vedkommendes indsats og vedholdenhed, sådan at sandsynligheden for at han/hun opnår en positiv mestringserfaring øges.

Vejledning og støtte til elever med lave mestringsforventninger kan ifølge modellen tage sig ud som **feedback, opmuntring og ros**. Dette er nemlig alle tre indsats, som med den rette udmøntning i praksis, vil kunne signalere til eleven, at du som lærer har tillid og tiltro til, at eleven kan mestre den pågældende opgave, hvilket vil kunne smitte af på elevens egen tiltro, indsats og vedholdenhed.

Ift. elever med lave mestringsforventninger er det særligt vigtigt, at disse indsatser finder sted undervejs og løbende i elevens opgaveløsning og ikke først til sidst, når arbejdet er gjort. Altså er det vigtigt, at din feedback, opmuntring og ros primært er **formativ** frem for **summativ**.

Herudover er det særdeles afgørende, hvordan din feedback, opmuntring og ros tager sig ud, da forskning viser, at visse former herfor kan være ineffektiv eller ligefrem virke mod hensigten. Fx er feedback mest effektiv, når den består af information om fremskridt og/eller om, hvordan eleven kan komme videre. Helt lavpraktisk kan du med fordel opfordre din elev til at se tilbage på jeres fælles feed up, således at han/hun selv kan vurdere, hvor mange milepæle eller delmål, der er nået, og dermed selv få øje på, hvilke fremskridt vedkommende har gjort sig. Når eleven spørger ind til, hvordan han eller hun klarer sig, er det derfor helt essentielt, at du i din pædagogisk funderede lærerrolle opmuntrer eleven og sørger for at rette feedbacken mod elevens egen fremgang over tid, hvormed han eller hun kan sammenligne tidligere færdigheder med de nuværende, og dermed selv få øje på sin egen fremgang. Dette er hvad der i modellen, menes med **selvrefererende**, nemlig at din feedback, opmuntring og ros til elever med lave mestringsforventning bør rette opmærksomheden mod elevens egen fremgang, frem for at være baseret på en sammenligning af, hvad andre elever kan præstere.

I tilknytning hertil er det også vigtigt, at man er påpasselig med at give personorienteret feedback, opmuntring og ros, da denne slags tenderer til at have den komplet modsatte effekt, eftersom der er risiko for en underminering af barnets tro på sig selv, hvilket kan resultere i en følelse af skam ved eventuelle senere begåede fejl. Derimod er **procesorienteret** feedback, opmuntring og ros fordrende for elever med lave mestringsforventninger, da denne type er rettet direkte mod indsatsen og dermed taler ind i elevens indre motivation. Procesorienteret respons kan nemlig fremme et dynamisk tankesæt hos barnet, hvilket er gavnligt i henhold til at fremme hans eller hendes mestringsforventninger, da elever med et sådant tankesæt betragter personlige kvaliteter og faglige færdigheder som værende mulige at ændre gennem den rette indsats.

Nedenfor vises eksempler på konkrete udtryk og feedbacksprog, som du med fordel kan anvende i denne fase. Bemærk, hvordan responsen hæfter sig ved elevens indsats og arbejdsmåde frem for hans eller hendes personlige egenskaber, altså er der fokus på procesros snarere end personros.

Sig fx:

- ”Du arbejder godt” eller ”din fremgangsmåde er god” (frem for: ”du er dygtig”)
- ”Det er i orden, at noget er svært, det viser, at du virkelig forsøger at finde ud af det” (frem for: ”Jeg ved godt, at det er svært, men du plejer at klare det”)
- ”Det er okay at være frustreret. Prøv at tænke på, at udfordringer er en mulighed for at lære noget nyt” (frem for: ”Jeg kan se frustrationen i dig, men bare gør det så godt, du kan”)

Efter-fase: Feed forward med afsæt i oplevet mestringserfaring

Sidste fase i modellen handler om elevens videre vej. Her er det essentielt, at du hjælper eleven til at få øje på den forhåbentligt positive **mestringserfaring**, som eleven har oplevet, så denne forankres i eleven. Det er vigtigt, at eleven selv indser, at hans/hendes indsats har ført til en faglig udvikling, da det er fremmede for et dynamisk tankesæt. En sådan mestringserfaring vil nemlig danne grobund for styrkede mestringsforventninger hos eleven ift. lignende opgaver i fremtiden, hvilket er fordrende for elevens motivation, selvværd og faglige præstationer.

I denne efter-fase bør du også kigge på, hvilke strategier, der skal anvendes for at få eleven godt videre, og muligvis skal du formulere nye differentierede læringsmål. Der ligger et stort potentiale i denne sidste **feed-forward** dimension, da du her kan give information, der kan føre til bedre muligheder for læring fremadrettet. Fx kan du med afsæt i elevens nyerhvervede mestringsoplevelse give information, der anviser den videre vej for eleven ift. at kunne beherske mere udfordrende opgaver. Med den rette opmuntring vil eleven måske være villig til at forstærke sin egen indsats fremadrettet, særligt hvis eleven opnår en tro på, og en erfaring med, at det hårde arbejde betaler sig. I denne sidste fase kan du også hjælpe eleven til at udvikle effektive fejlfindingsfærdigheder, som han/hun kan anvende i sin opgaveløsning fremadrettet, eller hjælpe eleven til selv at søge bedre strategier til udførelse af en opgave, sådan at han/hun kan blive mere selvregulerende i sin læringsproces.

For at hjælpe eleven godt videre, er det i relation til ovenstående, vigtigt, at du gør dig overvejelser omkring følgende:

1. Hvordan får jeg eleven til at opdage sin egen faglige udvikling i kraft af den ydede indsats?

2. Hvilken information kan jeg give til eleven, som kan føre til bedre muligheder for læring fremadrettet?
3. Hvordan kan jeg anviser nye forbedrede strategier, som eleven kan anvende i sin opgaveløsning på sigt.